

ACC. N:R M. 14831-1-17.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Jugummar Svensson, Lund
Härad: V. Göinge Berättare: Algot Nilsson, Visseltofta
Socken: Visseltofta Berättarens yrke: lantbr. och f.d. liessmed
Uppteckningsår: 1960 Född år 1887 i Visseltofta

Liessmede. s. 1-15.

Isedjebuk. s. 8-10.

Urnahave m. fl. hantverkare. s. 15-17.

LUF 113

ACC. N:R M. 14831:1

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Stygt Nelson berättar
den 10 april på mitt min gärd i Vies kloster
sömen. Den var en byggnad
byggd vid slutet 1800. På gårdsplanen
fanns grunden av en husemidje som
revs på 1920-talet. Redskap som används
vid husemidje finns bevarade. Nelson är
fäst meddelare av Folklivsarkivet.

Farfars John Johnson
flyttade från Östergötland till Björns. Han
var till en början sömmare och gjorde
då bl. a. beklädnad, halsar, halsband och
byxor åt barnen i Vies sömen. I
hemma sömen bedrevs enfallande halsband
på smärre övergick han emellertid
till att kläda barn. Men min far Nils
Johnson var husemidje som jag själv

Jag debutade med kornet 1910. Man var
hoppfull att ha en bönärning till jordbruket,
byarna var det värt att klara sig.
Skogen var ju ingenting värd. Vårde fick
den först i och med fransk-hygien
hujet.

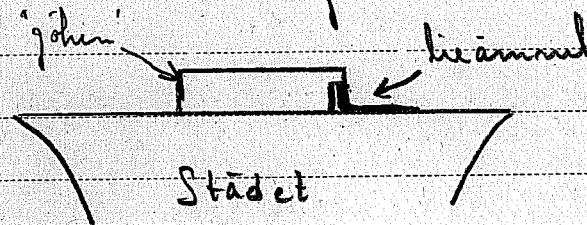
Här i Vinslöfte arbetade
kornodarna var och en för sig och rik
som i Odby, där en del kornodarna var
anslötade av bönder.

På sommarens arbetade
vi med jordbruket, men när höstningen
var klar började kornodarna och höll sig
fram i maj-juni. Vi började göra en
sak på 800 & 200. Frans kallar mig skedd
i moment. Ibland kunde det hända att
vi gjorde ännu en sak, fast mycket
mindre, en liten näck till.

Till verkningen gick till på följande sätt. Rämakiallet var järn och stål men så länge jag minns höjts från this hus om järnaffär i Osby. Järnet kom från Bochohm, bruk och likaså stål, kallat fjäderstål. Vi använde även "klöverstål" (benämningen av att det fanns klöverblad stämpade på stångarna) från Tyghland. Klöverstål var ungefär 4 gånger så dyrt som fjäderstål. Det fanns var här och där järn och stål höjts i stänger. Till en början höjdes man 50 cm långa längder av järn, som var 1 tum bred och 3-4 mm tjock. Den avhuggna järnbiten var dubbel. På lade man in en 1 cm bred och 1-2 mm tjock stålkena mellan järnet. Järn och stål höjdes av med en "brödd".

en origel med ett skaff av smödde
tindgenar. Smöden höll i "brödden" och
slägg-hallen dog. Jämb och stält och hade
sedan inga. Alla smödde i släppen. Trä-
kol användes för att man inte skulle
gå för hög värme. Den sanna delen
hannades ut och så fortsatte man till
högsvetsningen var klar. Lier smöden och
slägg-hallen hannade båda. Näste
moment var "ställt ringen". Då hannades
eggen ut och lier böjdes. Hämärk hem
"länt". Man hufte lier så mycket att
man fick fram "länt" den del med
vilken lier skulle fästa på ovret. På
länt gjordes ett "opier", en spikig släpp
vilken skulle slås in i lierovret. På
hem "buddningen". Senom buddningen
fick lier sin slutgiltige budd. Sam-

tidigare skulle man göra "ryggen". På stället
sattes en rektangulär bit av stål 15-10 cm
lång. Den en bit kallades "jöhnen". På jöhnen
var fäst en fäls, som ständes mot
stället. Fälsens djup motsvarade lie-
ryggens bredd och tjocklek.

Vid utförningen av ryggen användes en
tunn lammremsa. Läm fick vännas 5-6
gänger, innan ryggen var klar. På
hans händerna. Den utfördes alltid av
liesmuren själv. Han drog lamm
och lillbete i händer. Vännen skulle
vara så jämn som möjligt, annars

blev hårdningen ojämn. Det fördrades stor
vara för att kunna hårdas. Det gick lätt
att förstora en lin. Den skulle få en
ljus röd färg. Vid hårdningens hjälph
ofta huden och barn till med att dra
baljen. När linen var färdig hårdad
doppades den i vatten så fort som
möjligt. Ett hundratal lin hårdades
samtidigt. Därför kallades den
Man försökte då få fram en fördjupning
på mitten av baksidan, i längdriktningen
särskilt. Detta för att inte linen skulle
slitas så hårt vid slipning och
användning. Senare kallades den
lin styval. Så skulle linen rätas.
En härlig saft i en huggen
lin saft fyll i blyhan och så rätade
den med handhelt. Till slut blev

slipningen. På länge jag minns har det
gjorts vid Kulleröds sågverk. Där fanns
en vatten driven slipsten.

Vi har bara gjort en hypp
av lilar. Står uppe i skogbygderna vilka
binderne ha till härdar lilar i
symmetrisk till vildhönsad. Dessa lilar
var gjorda av htiwer slät. På slättbygderna
gick de mycke av fjäder slät bätte.

Vi gjorde också en
del ljunglilar, men bara på beställning.
Dessa härdade inte så mycket. Denna-
sorts lilar användes till ljungslätter.
Bland om värarna när det blev
ett en foder till husaren händer det,
att man fick stå ljung till foder
farfar och far gjorde
shara, men inte jag. Där ena användes

färd på vedjerna. Den bästa brennings-
metoden var vanlig i dessa hälsor ännu
i slutet av 1800-talet. Jag har själv varit
med och vedjat. och det tillgick på
följande sätt. När man avskurat skog
lät man riset ligga kvar och torka.
På vägen såg man så eld på riset.
och de små buskarna, som fanns. Det
fordrades många personer till att vaka
elden, ty det var en fara för skogsbrand.
Förstod de också hysa till sig hjälpen.
till. Man kunde vara 12-15 stycken
itilande. Vedjan delades upp på deltagarna.
Första året kallas polaris, var och en
på sin lott. Polaris en kändes mer
Man skrapade ihop en hög med aska
och jord och där lades en polaris.
På hösten lag var och en upp sin.

goldis och lade dem i en hög, liksom
var och en för sig. Bonden som ägde
vedjan dulle sedan ha hälften av
alla goldis höjarna. Man odlade "på
hälften". På våren sådde man finväg
(om i hända hem. Den kallades finväg
därför att finvägarna, som användes
sådan på sina vedjar). På hösten högs
rågen av med skär. Det var kvinnor,
som skär men även en del yngre
pojkar. Jag var med och skär. Många
ålder kvinnor var mycket skickliga
i att skär. Sedan bandes i reben och
skörden delades på samma sätt som
tidigare. Vedjan användes sedan som
betsmark ett eller ett par år. Ibland
brukades vedjan be i följd, men
då var välföljden råg - goldis - råg.

När man dog två skindar brukade
resultatet bli bra i symmetri på staten.
Vanligtvis växer snart högt upp på
vedjan men matjorden var fisker
och följden blev mager jorden.

Större delen av det
hol som användes vid lichte verktygen
holade vi själva. Nästan varje år verk
vi en mil i september - oktober. Vi
använde hädbyggar som blivit över.
Det var nästan utslutande barved.
I Flors hult och Torslunds byar här
i Vinslöfte hade många bönder höring
som binäring till jordbruk. Boring
1900 började skoghol användas men
oftast blandat med hähol, annan. blev
det för inhemsk värm på händer.
Lund med en verk

för det mesta själva till marknader och
sålde sina varor. De verk merad thän
de var på marknader i Kristianstad,
Hälsjöholm, Kivik, Tumlilla, Bjöbo, Höör,
Hörby, Löv och Åby. Nidvästra thän
var Hallaryds områden område. Den-
område verk även till andra delar av
landskapet. I Småland och Blekinge var
aldrig här merade händelser. Vinslöfte
Län sålde även genom
gärdshandlare. Här i Vinslöfte fanns
bara en "Vinga-Pellen" Per Jönsson i
Kylen. Han verk omkring och sålde
områdena, men en han även sålde
län, är mer än jag han säga. I
Hallaryd fanns det stannat bränder som
även var gärdshandlare. Det var ca
5-6 stycken. De sålde alla slags stödsaker

härmed nämna såldt även
helt järnaffärer i städerna. Både far och
jeg har kännat helt thierhusen i Östby
men det var bara ett litet antal. Det
fanns ju härmed i Östby och då höjde
ju också befolkningen dithän till staden. Jeg
har kännat här helt Nils Bengtsson i
Stänsbuden, Länns järnaffär i Löv
På var det en del järnhandlare i
Kirstiansstad och Störby. Namnen har jag
inte några min. Det hände ibland att
jarnhandlarna skrev och beställde, men
vanligen passade man på att fråga,
om de behövde något, samtidigt som
man verkade till marknaden.

Att man sålt här
vid kyrkan har jag inte några min.
På Söndagsmarken fanns här i Vinslöffe

hitt slutet av 1800-talet. När han var
söndag under sommarens tid där
någon och sålde kakor, vetebröd och till
som härskades från Solbergsberg. Jag
minns så väl, att jag ibland hade
med mig till honom på söndagarna,
när han kom från kyrkan. I Sol-
bergs och söndagshandel.

Jag delade med honom
1910 som sagt. Det började bli sämre då
då han ställde - och skördmaskinerna
och då gick det genast sämre att bli
av med häarna. På hem fabriksliana
ordning utskiftad. I Skåne har inte
färdigt någon redan fabriks men yngre
i Småland fanns några mindre
~~sådana~~. Den fabriks som sålde mest
här var Tjell i Östergötland. Jag har

här att Tjelfors fabriker höjde upp de
 mindre fabriker som i Lurialand. Men de
 fabrikskulturer hade liksom var dåliga så
 bänderna föredrog ofta en hemsmidd.
 Fabriksliksom var billiga och det gick
 inte att hålla samma pris på en
 hemsmidd. Så gick man inte till för
 modan. Det lärde sig därför ofta bättre
 att ha ett annat arbete som dels gav
 bättre inkomster dels inte var
 så arbetsamt. Hemsidd var nämligen
 ett tungt arbete. Därför var det inga
 unga pojkar som slog sig på hemsidd
 de flyttade till städer och lärtur. På
 så sätt dog hemsidd ut här i bygderna.
 Man märkte snabbt
 framhåller att hemsidd innan maskiner
 och fabriker kom var en lösnings-

binäring. Lier mederna ville gärna vara
lite för min än de och minnade. Han brukade
jag i av från far till som i bland
hände det, att någon som arbetat som
släpshand jämt började göra lian.

I Halland fanns det
3 lier mederna som hette Lijon. Nils
Andersson i Ullberga i samma socken var
och en lier med.

Innan min farfar
flyttade till till gården bodde här en
blodmanahare, som hette Christen Andersson
Ungsumpligen. Han från Tomte. Han
gjorde lingsdjänt vid norra gränsen
i början av 1800-talet. I en socken
V. Åkerstads, där det fanns många
och manahare, lärde han sig göra
blodman. År 1812 byggde han ett bryg

här, kallat Björny. Han byggde även en
liten verkstad. Denna verkstad är nu
flyttad till Hans beholms hembygds park.
Andersson gjorde bara inneren Fodraren
till verkstad av en smide i Hanavä
här i Visselöfs. Vad han hette vet jag
inte. Det var gulvblocher. Fodraren målades
av en gulbe kallad "Härgö-Männ" även
han från Hanavä. Andersson gjorde
många blocher och sålde i och omkring
här omkring. Jag har själv en. Klochen
var mycket bra och driftsäker. På utavlan
står thursen Andersson, Björny. Klochen
kallas "Björnyblocher".

Här i Visselöfs har
funnits en del andra hantverk. I Björny
gjordes laggjärn, och smide i Boalt möbler
som sålde till många ställen i Gräberga

möblen, härskaff, säpar (ben Pernan), här hor
i stor skåla, lächen och fillan på Filtalaget,
hörn ing. i Träslunga smide och gämn ing.
av huden i Hanavia möblen, säpar (Viktor
Pernan), härskaff och härskaff, blockfodral
till Pjolsky blocken (en längre fram i uppskrifningen)
"Hosjö - Mann" målade fodralen, i Plavs hull
och Tors hull hörn ing. I nästan varje
by idades sällskapsjudning.